

Kommunjurist Sidrah Schaider

DELGIVNINGSKVITTO

Nacka kommun ./ Arbetsmiljöverket
angående **arbetsmiljö**

Handling:

DOM, 2018-08-09

Det är viktigt att du så fort som möjligt bekräftar att du tagit del av ovan nämnda handling/handlingar genom att fylla i och skicka tillbaka delgivningskvittot. Du kan också bekräfta att du tagit del av ovan nämnda handlingar på annat sätt, t.ex. genom att svara på detta e-postmeddelande eller per telefon.

..... Datum	..... Namnteckning
..... Telefonnummer bostad	Sidrah Schaider ..... Namnförtydligande
..... Telefonnummer arbete	..... Ny gatuadress
..... Mobiltelefonnummer	..... Ny postadress (postnr och postort)
..... E-postadress	.....

Om du inte bekräftar mottagandet kan delgivning komma att ske på annat sätt, t.ex. genom stämmingsman. För övriga upplysningar kan du kontakta domstolen.

Delg nr 78577X19033089DK

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM**

Avdelning 31

DOM

2018-08-09

Meddelad i Stockholm

Mål nr

14978-17

KLAGANDENacka kommun
131 81 Nacka

Ombud: Kommunjurist Sidrah Schaider

Nacka kommun
131 81 Nacka**MOTPART**Arbetsmiljöverket
112 79 Stockholm**ÖVERKLAGAT BESLUT**

Arbetsmiljöverkets beslut 2017-05-29, se bilaga 1

SAKEN

Föreläggande och förbud enligt arbetsmiljölagen

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Dok.Id 1001467

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
115 76 Stockholm	Tegeluddsvägen 1	08-561 680 00	08-561 680 01	måndag–fredag 08:00–16:30
		E-post: forvaltningsrattenistockholm@dom.se		
		www.domstol.se/forvaltningsratt		

YRKANDEN M.M.

Nacka kommun yrkar att Arbetsmiljöverkets beslut upphävs alternativt att förbudet inträder tidigast år 2023. Kommunen för bl.a. fram följande. Kravet på fritt arbetsutrymme om 0,8 meter i utrymmen där medarbetarna måste utföra arbetsmoment som innebär en kraftutövning är ett allmänt råd och inget strikt krav. Vid tillämpningen av arbetsmiljölagen (1977:1160) förutsätts att samtidigt som medarbetarnas arbetsmiljö ska prioriteras ska en avvägning ske avseende rimligheten av behövliga insatser för att förbättra arbetsmiljön. Det kan finnas andra intressen och behov som i vissa fall kan stå i strid med den hänsyn till arbetsmiljön som arbetsgivaren måste ta. Vid en avvägning mellan nyttan för medarbetarna och de kostnader och olägenheter som en ombyggnation av de aktuella hygienutrymmena skulle innebära är en ombyggnation vare sig rimlig eller lämplig. Åtgärder för att minimera riskerna för arbetsskador har vidtagits genom utbildning i förflyttningsteknik och utarbetade rutiner vid bland annat användandet av hygienstol. Både medarbetare och boende trivs bra på seniorboendet. Det har inte kommit in några synpunkter eller klagomål från medarbetarna själva, varken gällande arbetsmiljön generellt eller speciellt gällande frågan om fritt arbetsutrymme i hygienutrymmena. Inte heller fackliga representanter eller skyddsombud har uppmärksammat frågan. Det har inte heller rapporterats om några skador eller incidenter. En ombyggnation av bostäderna skulle medföra att de boende blir tvungna att flytta till ett tillfälligt boende. Många av de boende skulle utsättas för stor stress och otrygghet. Det vore olämpligt att riskera att förlora denna trygghet genom att tvingas inrätta och flytta de boende tillfälligt. Ombyggnationen skulle dessutom medföra väsentliga kostnader, vilka inte kan anses stå i rimlig proportion till det resultat som ska uppnås. Det är vidare tveksamt att det är möjligt att genomföra en sådan ombyggnation eftersom det kan medföra att andra utrymmen blir för trånga. Det planeras vidare för en flytt till nya lokaler som ska stå klara runt år 2023. Detta kommer medföra en mycket

smidig övergång av verksamheten. Om ombyggnationen ändå skulle anses nödvändig bör därför tidpunkten för förbudet inträda som tidigast år 2023.

Arbetsmiljöverket anser att överklagandet ska avslås och för bl.a. fram följande. Arbetstagare ska ha tillräckligt utrymme för att arbeta med de arbetsställningar och arbetsmetoder som krävs för att förebygga skador och olycksfall. Kravet på 0,8 meter vid sidan om toalettstolen och i övrigt i rörelseriktning där förflyttning sker i badrummet finns visserligen i ett allmänt råd, men har godtagits i praxis. Den nuvarande utformningen av lokalerna medför att arbetstagarna behöver använda arbetsmetoder som innebär risk för ohälsa. De ställda kraven är nödvändiga för att motverka risk för belastningsskador hos arbetstagarna och det finns inte någon mindre ingripande metod att uppnå den nödvändiga förbättringen i arbetsmiljön. Det faktum att arbetstagarna trivs och inte klagat medför inte att risken för belastningsskador är mindre. Ekonomiska hänsyn ska inte tillmätas avgörande betydelse i frågor om arbetsmiljö. Beslutet är därmed förenligt med proportionalitetsprincipen. Kommunens plan på nya lokaler omfattas inte av ett beslut. Om planen kommer realiseras och när eventuella nya lokaler faktiskt är på plats är således oklart. Eventuell återstående tid för verksamheten i nuvarande lokaler kan därför inte prövas mot 2023 och planen bör inte påverka bedömningen av beslutet.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Tillämpliga bestämmelser

Av 3 kap. 2 § första stycket arbetsmiljölagen framgår att arbetsgivaren ska vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagaren utsätts för ohälsa eller olycksfall. En utgångspunkt ska därvid vara att allt sådant som kan leda till ohälsa eller olycksfall ska ändras eller ersättas så att risken för ohälsa eller olycksfall undanröjs.

Enligt 7 kap. 7 § arbetsmiljölagen får Arbetsmiljöverket gentemot den som har skyddsansvar enligt 3 kap. 2 § samma lag besluta de förelägganden eller förbud som behövs bl.a. för att arbetsmiljölagen eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen ska följas. Ett beslut om föreläggande eller förbud får förenas med vite.

Av 5 § Arbetsmiljöverkets föreskrifter om belastningsergonomi (AFS 2012:2) framgår bl.a. följande. Arbetsgivaren ska så långt det är praktiskt möjligt ordna och utforma arbetsuppgifter och arbetsplatser så att arbetstagarna kan använda arbetsställningar och arbetsrörelser som är gynnsamma för kroppen. Man ska undvika långvarigt och ofta återkommande arbete med böjd eller vriden bål, liksom arbete med händerna över axelhöjd eller under knähöjd. Detsamma gäller arbete som innebär kraftutövning i ogynnsamma arbetsställningar.

Av 6 § samma föreskrifter framgår bl.a. följande. Arbetsgivaren ska ordna arbetsplatsen så att man minskar eller undviker risken för arbetstagarna att drabbas av belastningsbesvär, särskilt i ryggen, vid manuell hantering av bördor och laster eller vid andra arbetsuppgifter som kräver kraftutövning. Arbetsgivaren ska vidta lämpliga åtgärder, framför allt när det gäller arbetsmiljöns utformning och de krav arbetsuppgiften ställer.

Av 4 § Arbetsmiljöverkets föreskrifter om arbetsplatsens utformning (AFS 2009:2) framgår följande. Arbetsplatser, arbetslokaler och personalutrymmen ska ha en, med hänsyn till verksamheten, tillräcklig area och fri höjd samt vara lämpligt förlagda, utformade och inredda. Av de allmänna råden till denna bestämmelse framgår bland annat följande. Vid vård eller förflyttning av patienter, behövs ett fritt utrymme. För att kunna arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt behövs normalt ett fritt arbetsutrymme av minst 0,8 meter i rörelseriktningen där förflyttning sker t.ex. vid en säng

eller i ett hygienutrymme. Då hjälpmedel används behövs dessutom ett fritt utrymme för att hantera och manövrera hjälpmedlet.

Förvaltningsrättens bedömning

En arbetsgivare är skyldig att vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagare utsätts för ohälsa eller olycksfall. Utgångspunkten är att allt sådant som kan leda till ohälsa eller olycksfall ska ändras eller ersättas så att risken undanröjs. I praxis har bestämmelserna i arbetsmiljölagen ansetts ge Arbetsmiljöverket ett betydande handlingsutrymme vid tillsynen av att arbetsmiljölagen följs och vid meddelande av de förelägganden och förbud som i samband därmed kan behövas (se RÅ 2010 not. 38).

Av förarbetena till arbetsmiljölagen framgår bl.a. följande. Insatser som krävs för att förbättra arbetsmiljön får inte vara orimliga i förhållande till de resultat som kan uppnås. Man ska dock inte kunna sänka kraven på arbetsmiljön med hänsyn till arbetsgivarens förutsättningar i ekonomiskt eller annat avseende. Vid tiden för Arbetsmiljöverkets ingripande behöver det ännu inte ha inträtt missförhållanden i skyddshänseende. Det räcker att myndigheten anser behov föreligga att ingripa med föreläggande eller förbud i förebyggande syfte (prop. 1976/77:149 s. 253 f. och 422).

Förvaltningsrätten konstaterar att bestämmelserna i arbetsmiljölagen primärt syftar till att skydda de anställda mot risker i arbetet. Vad kommunen har fört fram om olägenheten och eventuella risker för vårdtagarna att tillfälligt flytta utgör därför inte skäl för att godta utformningen av hygienutrymmena från arbetsmiljörättsliga utgångspunkter. Inte heller är vad kommunen har fört fram om att det inte har rapporterats något missnöje eller skador på personal tillräckligt för att godta utformningen av de aktuella utrymmena.

Det räcker att Arbetsmiljöverket anser att behov föreligger för att ingripa med ett förbud i förebyggande syfte.

Arbetsmiljöverket har gjort gällande att det i de aktuella hygienutrymmena saknas fritt utrymme om minst 0,8 meter vid sidan av toalettstolen och i övrigt röreseriktning där förflyttning sker i badrummet. Kommunen anser att utrymmet är tillräckligt då rutiner och hjälpmedel används för att minimera riskerna för skador och har pekat på att det aktuella kravet på fritt utrymme med 0,8 meter inte följer av bindande föreskrifter om hur en arbetsplats ska vara utformad. Kommunen har även framhållit att en ombyggnation skulle medföra orimligt stora kostnader och hänvisar dessutom till planer på nya lokaler som det aktuella äldreboendet har för avsikt att flytta till.

Mot bakgrund av det som kommit fram i utredningen anser förvaltningsrätten att utrymmet i de aktuella hygienutrymmena är begränsade, särskilt utrymmet mellan toalettstolarna och väggar. Även om det finns ett antal hjälpmedel som minskar faran för felaktiga lyft, finns det enligt förvaltningsrättens mening en klar risk för att det ibland kan uppstå situationer som inte går att hantera annat än genom fysiska lyft eller andra manuella insatser. Det kan i sammanhanget även påpekas att utrymmet för att manövrera de åberopade hjälpmedlen i hygienutrymmena i flera fall framstår som högst begränsat. Risken för att någon arbetstagare i samband med en akut manuell insats belastas på ett felaktigt sätt till följd av det begränsade utrymmet i hygienutrymmena måste ses som relativt stor.

Mot bakgrund av utredningen i målet gör förvaltningsrätten bedömningen att kommunen inte har vidtagit alla de åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagarna utsätts för ohälsa eller olycksfall. Förvaltningsrätten anser att Arbetsmiljöverket har haft skäl att meddela det aktuella förbudet för att arbetsmiljölagen och de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen

ska följas. Förvaltningsrätten anser även att de villkor som Arbetsmiljöverket har uppställt är rimliga i förhållande till de resultat som kan uppnås och att beslutet även i övrigt är förenligt med proportionalitetsprincipen. Det kan konstateras att kraven på arbetsmiljön inte kan sänkas med hänsyn till kommunens ekonomiska eller andra förutsättningar.

Arbetsmiljöverkets förbud träder i kraft den 1 oktober 2020. Kommunen har yrkat att tiden ska flyttas till år 2023 med hänvisning till att det finns planer på att flytta den aktuella verksamheten till nya lokaler då.

Domstolen konstaterar att de åberopade planerna ännu inte är beslutade, det finns således inga garantier för att verksamheten kommer att flyttas vid denna tidpunkt. Oberoende av hur det förhåller sig i denna fråga anser domstolen att den tidsfrist som Arbetsmiljöverket angett är rimlig. Överklagandet ska därför avslås i sin helhet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Information om hur man överklagar finns i bilaga 2 (DV 3109/1A).

Anna E. Vallin
Förvaltningsrättsfiskal

Nämndemännen Erik Jansson, Christina Linderholm och Joel Roos har också deltagit i avgörandet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Stockholm.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nå för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.